

PUNT.

Actiepunten #bloomforchange

Maak een PUNT. van seksueel geweld

1 jaar geleden stond het land stil. Het verhaal van Julie Van Espen raakten ons allemaal. Omdat zij onze vriendin kon zijn, onze dochter of ons buurmeisje. Omdat haar dood het plots zo pijnlijk duidelijk maakte dat seksueel grensoverschrijdend gedrag geen ver-van-ons-bed verhaal is. We kennen allemaal vriend(inn)en die met de sleutels tussen de vingers gekluisterd de straat opgaan. Iedereen die deze nota leest, kan een verhaal vertellen over seksueel grensoverschrijdend gedrag, van zichzelf of iemand die ze graag zien. Daarom is en blijft het belangrijk dat dit thema de volle aandacht krijgt van publiek én politiek. #Metoo en #Enough tonen dat we als bevolking het thema niet meer uit de weg gaan en ook binnen de politieke partijen zetten ze het thema prioritair op de agenda.

Laten we ervoor zorgen dat het niet bij woorden blijft en dat we samen actie kunnen ondernemen. PUNT. vzw bundelde hieronder aanbevelingen van partners en experts in 10 actiepunten. Onderteken en deel!

Actiepunt 1: Praat over seks en (seksueel) grensoverschrijdend gedrag

Wat kan jij doen? Onderteken en deel deze tien actiepunten

Stigma en taboe t.a.v. slachtoffers blijven sterk aanwezig in onze maatschappij waardoor velen nog steeds voor zichzelf het grensoverschrijdend gedrag ontkennen, minimaliseren of verzwijgen en pijn alleen dragen. Ook drempels zoals religie, cultuur, eer, angst, familiestructuur, ge-out worden enzovoort, dragen ertoe bij dat slachtoffers worstelen met een groot schaamtegevoel en niet weten waar ze terecht te kunnen.

Zet in op **Publieke Awareness-campagnes** rond toestemming en seksueel grensoverschrijdend gedrag blijven prioriteit. Wat is seksueel grensoverschrijdend gedrag? Welke vormen bestaan er? Wat kan je doen als slachtoffer of als omstander, zowel preventief als nadien? Hoe spreek je over een vermoeden van seksueel grensoverschrijdend gedrag? Hoe kan je je grenzen aangeven? Deze vragen werpen zich op en dienen beantwoord te worden.

Maak **relationele vorming in scholen** een verplicht onderdeel. Praten over grenzen aangeven en respecteren is van cruciaal belang vanaf een jonge leeftijd. Kinderen die niet weten wat ongepast gedrag is, kunnen dit ook niet aangeven. Praten over seks en grenzen is ook voor jongeren niet vanzelfsprekend. Sensoa en andere organisaties hebben heel wat materiaal waarmee aan de slag kan worden gegaan.

Vergroot de impact van Kindreflex bij hulpverlening en leerkrachten. Zorg dat het mogelijk wordt met ouders te praten over ouderschap en hoe dat loopt en hoe seksualiteit daarin bespreekbaar is en/of wat er misloopt.

Doe beroep op **ervaringsdeskundigen**.

Betrek ouders en omgeving bij seksuele vorming: hoe maak je seks bespreekbaar bij je kinderen alsook bij volwassenen, zodat ze eveneens alert zijn wat de (seksuele)veiligheid van hun kinderen betreft, preventief aan de slag gaan en handvatten krijgen om te handelen bij (vermoedens van) onveiligheid.

Zet in op detectie: Leerkrachten, sportmonitoren, jeugdbegeleiders, dokters, hulpverleners... dragen ertoe bij om seksualiteit bespreekbaar te maken en seksueel grensoverschrijdend gedrag te herkennen.

Verlaag drempels om te praten rond seksueel grensoverschrijdend gedrag: houd rekening in hulpverlening, educatie en campagnes met belangrijke elementen zoals religie, cultuur, taboe, schaamte, angst, familiestructuren, genderidentiteit en seksuele oriëntatie.

Maak de verschillende hulplijnen voor (potentiële) slachtoffers én (potentiële) plegers breder bekend bij een groot publiek via het onderwijs en andere sensibiliseringsacties. Denk hierbij aan 1712, Nupraatikerover.be, Slachtofferhulp, www.seksueelgeweld.be, Stop it Now!, Child Focus, Moderator...

Actiepunt 2: Zet in op een laagdrempelige en betaalbare hulpverlening voor slachtoffers

Wat kan jij doen? Wees je bewust van de hulplijnen die er bestaan, zoals 1712, Chat seksueelgeweld.be, Nupraatikerover.be

Seksueel grensoverschrijdend gedrag is iets waarvan vele mensen gedurende hun leven slachtoffer worden, in sommige gevallen meermaals én in eigen familie - of vriendenkring, soms eenmalig en door een onbekende pleger. Hoe dan ook is de impact van zulke schokkende gebeurtenissen groot en is gepaste hulp aangewezen.

Zorg voor een **duidelijke sociale kaart** en een **aanspreekpunt** voor slachtoffers. Waar kunnen ze terecht voor welke hulp?

Zorg voor gespecialiseerde hulpverlening rond **traumaverwerking** binnen de geestelijke gezondheidszorg, jeugdhulp en psychiatrische ziekenhuizen, met ruimte voor lichamelijke therapie, creatieve therapie en weerbaarheidstrainingen.

Zorg ervoor dat hulpverlening voor trauma en posttraumatische stress een onderdeel van de **terugbetaalde zorg** wordt.

Bied goede ondersteuning, therapie en hulpverleningsaanbod voor **mantelzorg en steunfiguren**.

Zorg voor al dan niet therapeutisch begeleid **lotgenotencontact** als erkende hulpverlening voor slachtoffers en hun omgeving.

Zorg voor structurele financiering en bestaanszekerheid van professionele en/of vrijwillige **lotgenotenorganisaties**. Ze zijn een belangrijke en onmisbare spil in de omkadering van slachtoffers.

Het merendeel van seksueel grensoverschrijdend gedrag bij minderjarigen gebeurt binnen de familiekring. Het vraagt specifieke expertise om te werken in een context waarin plegers en slachtoffers verwanten zijn of een ouder pleger is.

Versterk de (jeugd)hulp die inzet op **preventie, detectie en signalering** van seksueel grensoverschrijdend gedrag; het stoppen van grensoverschrijdend gedrag, het voorkomen van herhaling ervan en het nastreven van herstel voor het slachtoffer en zijn/haar omgeving.

Bied een antwoord voor slachtoffers van intrafamiliaal geweld in het heden én uit het verleden. Slachtoffers van intrafamiliaal geweld uit het verleden of het heden hebben recht op én behoefte aan erkenning. Het aanbod daaromtrent slagvaardiger worden en meer bekendheid krijgen bij het brede publiek.

Lange wachtlijsten en opties van 'snelle zorg' zijn een hinderpaal bij de zorg voor trauma's van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Traumaverwerking kent geen tijdsplaatje van 10 sessies. **Faciliteer de toegang en betaalbaarheid van hulpverlening:** voorzie terugbetaling, betere coördinatie tussen instanties en meer hulpverleningsmogelijkheden, gespecialiseerde opvang en begeleiding van minderjarige slachtoffers en minderheidsgroepen. Denk hierbij aan acute, maar ook niet acute slachtoffers.

Breid hulplijnen uit en maak hen voldoende bereikbaar (1712, Nupraatikerover.be, Stop it Now!).

Zet in op **outreachinge hulpverlening**. Streef naar een beter bereik van (vaak onzichtbare) slachtoffers en minderheidsgroepen. Betrek ervaringsdeskundigen en het middenveld in het uitwerken van een hulpverleningsaanbod.

Voorzie in **online hulpverlening:** Voorzie voldoende middelen voor een **structurele uitbouw** van de chatlijn, Chat na Seksueel geweld. Online hulpverlening werkt drempelverlagend en helpt slachtoffers een stem te geven.

Maak www.seksueelgeweld.be de ingangspoort om slachtoffers te informeren en een eerste contactpunt te zijn met verdere hulpverlening.

Actiepunt 3: Ondersteun slachtoffers in het juridisch proces: van klacht tot uitspraak

Wat kan jij doen? Als iemand je inlicht over seksueel grensoverschrijdend gedrag, kan je suggereren of aanmoedigen om aangifte te doen. Weet wel dat dit geen eenvoudig proces is voor slachtoffers en tijd vraagt.

Er heerst veel onduidelijkheid rond de werking van politie en justitie. Dit zorgt voor een grote drempel voor slachtoffers om klacht in te dienen. Helaas worden in België 53% van de **verkrachtingszaken geseponeerd**. Wat werkt drempelverlagend en hoe kan men een gepaste justitiële reactie bieden met erkenning voor het slachtoffer en het gesignaleerde probleem?

Eerst en vooral moet de **informatieverspreiding rond aangifte doen** verbeteren. Wanneer doe je dit? Is dit wel bevorderlijk voor slachtoffers? Wat zijn verwachtingen van slachtoffers hieromtrent en kunnen deze ingewilligd worden? Hoe verloopt zo'n procedure?

“Woord tegen woord” lijkt vaak een hinderpaal voor grondige opvolging. Daarom moet het mogelijk gemaakt worden om **andere bewijslast aan te leveren**: psychologische dossiers, omgevingsonderzoek en input van experts, met als doel de seponeringsgraad te laten dalen.

Voor veel strafzaken is de **verjaringstermijn** een grote hinderpaal. Wanneer is het nog relevant en mogelijk een klacht in te dienen? Het is van belang om aandacht te blijven schenken aan reeds verjaarde feiten.

Evalueer de verjaringstermijn grondig vanuit het perspectief van slachtoffers, zeker nu er voor minderjarige slachtoffers een belangrijke hervorming werd ingevoerd.

Herbekijk de **juridische communicatie** bij een aanklacht. Nu moet het slachtoffer zelf vragen om zijn/haar adresgegevens niet zichtbaar te maken op de oproepbrief van de dader, terwijl die automatisch zou moeten verwijderd worden.

Informeer slachtoffers over **slachtoffer-daderbemiddeling** zodat zij zelf kunnen kiezen of en wanneer ze – onder begeleiding - op een veilige en respectvolle manier met de dader in communicatie willen gaan.

Actiepunt 4: Specifieke opleiding rond seksueel geweld binnen politie, justitie en hulpverlening

Wat kan jij doen? Werk je in de sociale en/of onderwijssector? Verdiep je in het thema. Dit kan door middel van opleidingen die reeds bestaan.

Wanneer politie, justitie en hulpverlening niet adequaat optreden als een betrokkene melding maakt van grensoverschrijdend gedrag ligt dit meestal aan het feit dat ze hiervoor niet specifiek zijn opgeleid en hierover te weinig (achtergrond)informatie hebben. Er zijn tot op heden ook weinig handvatten beschikbaar voor hulpverleners die met het thema in contact komen.

Maak seksueel geweld en verhoortechnieken een verplicht, terugkerend en voldoende groot onderdeel **binnen de politie- en magistratenopleiding**. Laat dit onderdeel vormgeven en brengen door experts uit het middenveld en ervaringsdeskundigen.

Zet in op **praktijkervaring** rond verhoortechnieken bij seksueel geweld binnen de politieopleiding.

Inzetten op de bewustwording en opleiding van inspecteurs rond de **drempels van seksuele oriëntatie en genderidentiteit**. Hoe kunnen we drempelverlagend werken? Sensibilisering en uitwerking van een goede informatie-uitwisseling tussen verschillende politiezones, politie en justitie alsook voldoende kwaliteitscontroles (steekproeven, dossiercontrole, ...) kunnen essentiële bouwstenen zijn voor een betere werking.

Voorzie in een voldoende ruim aanbod kortdurende vormen rond het thema en de te gebruiken handvatten. Focus hierbij op: tram- en busbegeleiders, zorgverleners, voogden, leerkrachten, sporttrainers en andere potentiële aanspreekpunten voor slachtoffers.

Maak hierbij ruimte voor specifieke doelgroepen: LGBTQIA+, verschillende culturen, maatschappelijk kwetsbare personen...

Motiveer hogescholen en universiteiten om binnen sociale en hulpverlenende opleidingen seksualiteit en seksueel grensoverschrijdend gedrag verplicht op te nemen.

Actiepunt 5: Betrek omgeving van slachtoffers bij herstel

Wat kan jij doen? Bekijk de tips over hoe je een slachtoffer kan opvangen [hier](#).

De omgeving van slachtoffers wordt nog te vaak vergeten. Wanneer er sprake is van trauma bij het slachtoffer weerspiegelt er zich ook vaak een trauma in de directe omgeving en die impact mag niet onderschat worden.

Zet in op **awareness-campagnes voor de omgeving van slachtoffers**: Hoe kan je best reageren? Welke impact heeft grensoverschrijdend gedrag op de omgeving van het slachtoffer? Hoe kan je mensen stimuleren om te reageren op (het vermoeden van) seksueel grensoverschrijdend gedrag? Zij hebben eveneens recht op handvatten om te weten hoe ze hier gepast op reageren en hoe ermee verder om te gaan.

Voorzie (letterlijk) ruimte binnen de Zorgcentra voor personen uit de dichte omgeving, ook bij vermoeden of zonder getuigenis van het slachtoffer.

De strijd tegen geweld is een **maatschappelijke verantwoordelijkheid**.

Actiepunt 6: Uitbreiding en evaluatie van de Zorgcentra na Seksueel Geweld

Wat kan je zelf doen? Ga na wat voor jou en je omgeving het dichtstbijzijnde zorgcentrum is. Op dit moment is er een Zorgcentrum in Brussel, Gent en Luik.

Voor de Coronacrisis werd de belofte gemaakt dat er extra Zorgcentra zouden komen. We benadrukken nogmaals de nood om de beloofde centra zo snel als mogelijk operationeel te maken en structurele en duurzame middelen te voorzien. Bovendien dringen zich enkele aanbevelingen op binnen de werking van de Zorgcentra.

Voorzie budget voor een **zorgverlening in gans het land** na seksueel grensoverschrijdend gedrag. Elk slachtoffer moet binnen de eigen provincie een Zorgcentrum kunnen bereiken.

Zorg voor **inhoudelijke uitbreiding** van de Zorgcentra:

- Gepaste zorg voor slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag, bij wie de feiten zich langer geleden voor deden.
- Betere justitiële ondersteuning van slachtoffers.
Sterkere samenwerking met en inbedding in het hulpverleningslandschap.
- Inzetten op langdurige psychosociale ondersteuning.
- Drempelverlagend werken, met oog op bevolkingsgroepen die de weg naar een Zorgcentrum (nog) niet vonden (vluchtelingen, bejaarden, personen met een fysieke en of mentale beperking...).

Zorg voor de bekendmaking van de Zorgcentra bij belangrijke partners: zet in op **bewustwordingscampagnes**.

Inzetten op de **evaluatie van de werking van deze Zorgcentra** door diegenen die de subsidies aanleveren. Deze evaluatie dient doorgetrokken te worden naar alle betrokken organisaties, centra en instituten. Ook een **duidelijke mapping** van eventuele problemen en best practices is nodig.

Actiepunt 7: Nood aan globale cijfers: het in kaart brengen van het probleem
Wat kan jij doen? Zie je een vragenlijst passeren rond het thema? Vul die dan zelf ook in. Zo help je de onderzoekers en uiteindelijk ook de verbetering van de aanpak van het probleem.

Algemeen genomen zijn er te weinig cijfers en is er te weinig onderzoek naar seksueel grensoverschrijdend gedrag. Uit de contacten en opzoekingen is gebleken dat het wetenschappelijk onderzoek naar deze problematiek in Vlaanderen op sporadische en versnipperde wijze werd gevoerd.

Zorg voor een **betere dataverzameling**:

- Politionele criminaliteitsstatistieken, gerechtelijke statistieken (parketten), veroordelingsstatistieken...

Zorg voor een **systematisch domeinoverschrijdend wetenschappelijk onderzoek op Vlaams en nationaal niveau**.

Zorg voor **algemeen herhaald onderzoek**. Op die manier kunnen tendensen zichtbaar worden en kan de politiek zich baseren op evidence-based onderzoek, wat nu niet het geval is.

Zorg voor **specifiek onderzoek** naar bepaalde doelgroepen of fenomenen, zoals bijvoorbeeld:

- Prevalentie-onderzoek, conform de meest recente wetenschappelijke inzichten in hoe dergelijk onderzoek moet verlopen.
- Onderzoek naar misbruik en geweld uit het verleden.
- Onderzoek naar minderheidsgroepen en risicogroepen rond het thema.
- Onderzoek of de seksuele uitbuiting van (minderjarige) slachtoffers, van het ronselen tot en met de uitbuiting zelf, wordt gefaciliteerd door het internet. Dataverzameling hieromtrent is moeilijk, maar niet onmogelijk.

Actiepunt 8: Inzetten op (dader)preventie

Wat kan jij doen? Maak jij je zorgen over het gedrag van iemand in je omgeving? Bel naar Stop it Now! of 1712

Belangrijk dat de voorgaande punten zoals sensibilisering en de nood aan duidelijke mapping van het probleem, opvolging van cijfers en coördinatie binnen de verschillende systemen, alsook opleidingen, ook van toepassing zijn wanneer we over de daders spreken.

Beginnen met primaire preventie in scholen: Het onderwijs is hierbij een sleutelement in de start naar daderpreventie. Vorming in scholen is nodig, gegeven door externe experts (zoals ervaringsdeskundigen) of door leerkrachten, die hier voldoende voor opgeleid zijn. Dit zou in het lessenpakket van alle leerjaren moeten geïmplementeerd worden zodat elke leerling in Vlaanderen hetzelfde inhoudelijke pakket rond dit thema mee krijgt.

Zet in op laagdrempelige hulp voor daders is in België onvoldoende aanwezig. De Stop it Now!-hulplijn in Vlaanderen werkt goed, maar mist nog steeds structurele middelen en er ontbreken hulpmogelijkheden voor mensen met dadergevoelens jegens volwassenen. Een Franstalig of Duitstalig alternatief bestaat er bovendien niet.

Actiepunt 9: Inzetten op daderbehandeling

Wat kan jij doen? Vertelt iemand jou een verontrustend verhaal of maak je je zorgen over iemands gedrag? Moedig deze persoon om hulp te zoeken.

Daderbehandelingsprogramma's moeten alle seksuele zedendelinquenten bereiken (binnen en buiten de gevangenis), alsook het vrijwillig cliënteel dat preventief hulp zoekt. Deze programma's moeten op wetenschappelijke evidentie gestoeld zijn aangezien niet alle programma's werkzaam zijn voor elk soort pleger.

Inzetten op **gecoördineerd risicotaxatiebeleid**, gericht op **de responsabiliteit van de dader en op terugvalpreventie**. Dadercentra moeten voldoende opgeleid personeel en financiële middelen krijgen.

Schenk aandacht aan familie en partners van plegers: momenteel is er voor deze mensen weinig aanbod, terwijl de nood hieraan erg groot is.

Zet in op een goed uitgebouwd aanbod voor **minderjarige plegers en kinderen/jongeren met seksuele gedragsproblemen** met **aandacht voor plegers met een verstandelijke beperking** en meer aandacht voor **vrouwelijke plegers**.

Zet in op het **voorkomen van stigmatisering en uitsluiting van zedendelinquenten** en een goed begeleid terugkeertraject naar de samenleving promoten.

Zet in op een **dagelijkse bezetting van de hulplijn**. Er is nood aan brede preventie-initiatieven die zich richten op de preventie van seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Herbekijk het Vlaams samenwerkingsakkoord op inhoudelijk en financieel vlak. Door slechte registratie en beperkte opvolging van seksuele daders is het moeilijk onderzoek te doen naar recidivecijfers en de effectiviteit van bestraffing, behandeling en opvolging.

Zet in op de coördinatie van data: De data van politie, justitie en behandeling zijn onmogelijk met elkaar te vergelijken. Registratie van gegevens om te delen onder de verschillende autoriteiten dringt zich op, met absoluut respect voor de privacy safeguard guidelines.

Zet in op het informeren van daders over **slachtoffer-daderbemiddeling**.

Actiepunt 10: Kies voor samenwerking!

Wat kan jij doen? Werk jij structureel rond het thema seksueel grensoverschrijdend gedrag als organisatie of als individu? Bundel dan de krachten: contacteer partnerorganisaties om samen te werken!

Zorg voor een politiek **overkoepelend overleg** waarbij op Vlaams en Federaal niveau wordt samengewerkt rond dit thema. Overleg vindt plaats met een frequentie die wordt vastgelegd en bekend gemaakt.

Zet in op de **coördinatie** en **één duidelijk aanspreekpunt** op politiek niveau. Op dit moment wordt er al wel samengewerkt op initiatief van verschillende middenveldorganisaties en ook op politiek niveau bestaan er verschillende overlegstructuren over het thema. Er is echter nood aan een orgaan dat alle aanbevelingen uit actieplannen en geformuleerd in commissies (op lokaal en Federaal niveau) bundelt, opvolgt en coördineert.

Zorg voor een goede doorstroming en samenwerking op vlak van gedetecteerde problemen én **uitwisseling van good practices** tussen het lokale, regionale, federale én internationale niveau. Dit kan door jaarlijkse conferenties rond het thema. Ook dit kan opnieuw gecoördineerd worden.

Dit is een (consensus)tekst waarbij elke partij vanuit eigen expertise heeft bijgedragen.